

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Tidsplan for det økonomiske arbejde i LandMark projektet 2023 og 2024

Af Michael Friis Pedersen, IFRO og Jacob Krog, SEGES Innovation, december 2022.

Målsætning for det økonomiske arbejde i projektet

Målsætningen for det økonomiske arbejde i projektet er to-sidet. Dels er det målsætningen, at det økonomiske arbejde i projektet kan understøtte arbejdet i AP 1 og AP 2 ved at komme med realistiske bud på omkostningerne ved at dokumentere biodiversitetsindsatsen og forfølge målsætninger i scenarier for ændringer af biodiversitetsindsatsen på de enkelte bedrifter. Herunder de mulige merindtægter eller omkostningsbesparelser, der kan være ved dokumentation af, og forbedring af biodiversiteten på bedriften.

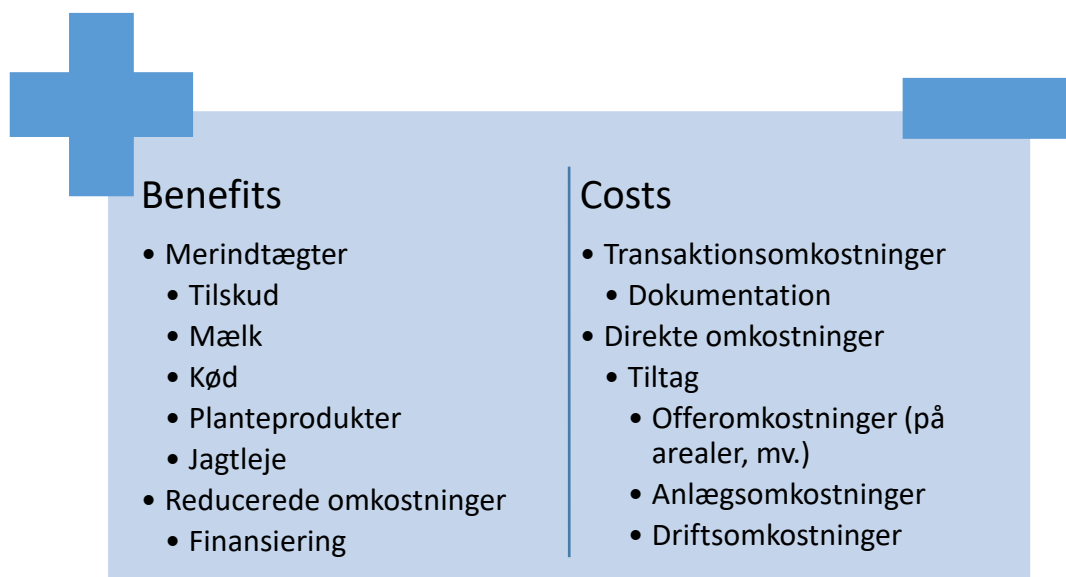
Den anden del af målsætningen med det økonomiske arbejde er knyttet til, hvordan projektets produkt i sig selv kan være med til at påvirke de ovennævnte økonomiske afvejninger, ved at bidrage med et dokumentations- og analyseværktøj.

Relevansvurdering af økonomiske aspekter

Dokumentation af biodiversitetsindsatsen og evt. forbedringer af denne indsats, kan potentielt være, eller blive af økonomisk interesse for landbrugsbedrifter gennem højere afregning af landbrugsprodukter og/eller lavere omkostninger til produktionsfaktorer og finansiering. Dette udgør den driftsøkonomiske benefit-side i en driftsøkonomisk afvejning om ændringer i biodiversitetsindsatsen på bedriften.

Den anden side af en sådan afvejninger er omkostningssiden, eller cost-siden. Omkostningerne består dels i belysning af omkostningerne ved dokumentationen, her er projektets overordnede bidrag at reducere disse omkostninger gennem digitalisering og standardisering. Dette kan også ses som transaktionsomkostninger ved at få den – i de fleste tilfælde - ikke markedsværdisatte biodiversitetsindsats dokumenteret, så den potentielt kan blive internaliseret i markederne for landbrugernes produkter og produktionsfaktorer (herunder kapital).

En måske mere i øjnefaldende del af omkostningerne, er de driftsmæssige omkostninger landbrugerne allerede har i forbindelse med biodiversitetsindsatsen på bedriften, eller kunne overveje at acceptere ved en ændring af biodiversitetsindsatsen på bedriften. Dette er omkostninger tæt knyttet til konkrete biodiversitetstiltag.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Figur 1: Illustration af projektets beskrivelse og påvirkning af driftsøkonomiske forhold omkring dokumentation af biodiversitet og biodiversitetstiltag

Transaktionsomkostningerne er de omkostninger der er knyttet til at sikre benefit-siden. De påvirker ikke direkte biodiversiteten. De direkte omkostninger til biodiversitetsindsatsen, er de omkostninger landbrugeren har i direkte tilknytning til biodiversitetsindsatsen, det er altså omkostninger landbrugeren også ville have, hvis det ikke blev forsøgt at hente de potentielle økonomiske benefits ved biodiversitetstiltag.

Med undtagelse af tilskud (og måske i nogle tilfælde jagtleje) er det begrænset, hvor meget det historisk har været forsøgt hente benefits fra biodiversitetsindsatsen hjem driftsøkonomisk. Økologisk produktion kan til dels ses som et forsøg på det, men økologien dækker meget bredere end biodiversitet og fokuserer meget på hvordan landbrugeren producerer på dyrkningsfladen, mens biodiversitetsindsatserne også (måske især) er interessant uden for dyrkningsfladen.

Afgræsning med husdyr kan være en landbrugsaktivitet der er positivt for biodiversiteten. Denne aktivitet er delvist tilskudsrevet, bl.a. gennem tilskudsordningen Pleje af græs og naturareal. Hvordan og hvornår der afgræsses er dog også vigtig for biodiversitetseffekten og her har tilskudsordningerne ikke i fuldt omfang lykkedes med at forene landbrugernes incitamenter og biodiversitetsinteresserne, dette kan delvis forklares med transaktionsomkostninger til kontrol, men der arbejdes på at udvikle nye ordninger der bedre kan forløse potentialet.

Aktiviteter der forbedrer landbrugerenes egen nytte af jagtretten eller landbrugerenes mulige indtægter fra jagtleje, kan i visse tilfælde være til fordel for biodiversiteten. Der kan således være gensidige nytteforhold mellem jagtøkonomiske interesser og biodiversitetsinteresser, det kan f.eks. være etablering af en småbiotop, der for jagtinteresser udgør en ny sået, og samtidig udgør en ny biotop for mange andre arter, som dermed bidrager positivt til biodiversiteten. Der kan også være tilfælde, hvor de jagtlige- og de biodiversitetsmæssige interesser bliver til modsætningsforhold. Det kan f.eks. være i tilfælde af meget intensiv udsætning af fuglevildt eller ved problemer med forenelighed af visse jagtformer og afgræsning af f.eks. vådområder.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Øget fokus på bæredygtighed generelt og biodiversitet mere specifikt kan fremadrettet gøre det mere relevant at forsøge at hente de driftsøkonomiske benefits fra biodiversitetsindsatsen hjem, men dette bliver kun relevant, hvis transaktionsomkostningerne er tilstrækkeligt lave. Det er her, projektets overordnede produkt kommer til sin ret. Nemlig ved at digitalisere og systematisere dokumentationen af biodiversitetsindsatsen.

Det er først når forholdet mellem de driftsøkonomiske benefits og de samlede omkostninger, inkl. transaktionsomkostningerne, bliver positivt ($\text{benefits} - (\text{transaktionsomkostninger} + \text{direkte omkostninger}) > 0$), at der kan komme en mereeffekt på biodiversiteten gennem ændret adfærd blandt landbrugerne. For høje transaktionsomkostninger er således en væsentlig potentiel barriere for biodiversitetsfremmende tiltag, og noget projektet forsøger at nedbringe.

Hvilken evt. adfærdsændring der kan komme, vil således afhænge af balancen mellem, de benefits ved biodiversitetstiltag landbrugeren kan hente på den ene side og direkte omkostninger forbundet med tiltagene, samt transaktionsomkostningerne, på den anden side.

I lyset af ovenstående er det vigtigt at pointere, at landbrugerne i forvejen gør mange ting der påvirker biodiversiteten positivt og/eller negativt, ikke nødvendigvis bevidst eller motiveret af biodiversiteten, men i mange tilfælde er landbrugeren også motiveret af biodiversitets- eller naturhensyn. Landbrugerne er dog i en situation, hvor de skal balancere driftsøkonomiske hensyn og hensynet til deres private nytte af biodiversiteten.

Viden om biodiversitet og hvad der er godt for biodiversiteten, kan dog altid forbedres. Effekten på biodiversiteten, af mange tiltag som landbrugerne gør, mere eller mindre ubevidst, kan formentlig forbedres næsten uden omkostninger, hvis blot landbrugerne havde lidt mere viden. Her er det helt små ting, hvor landbrugerne ved at gøre det samme som de plejer, men med en lille twist, kan forbedre effekten på biodiversiteten. Det kan f.eks. være placering af en stenbunke, som de ville lave alligevel og hvor placeringen ikke har væsentlig betydning for landbrugeren, men kan have det for biodiversitetseffekten. Disse forhold kan være meget svære at internaliserer (det vil sige, bringe ind i markedstransaktioner), men de kan formentlig påvirkes gennem den omtale og formidling som projektet også bidrager til.

Opgørelse af relevant eksisterende viden på området

Der eksisterer meget relevant viden på området. Denne viden kan, når den er suppleret med manglende viden, og når fællesmængden er analyseret, give et godt overblik over de driftsøkonomiske muligheder og incitamenter til at forbedre biodiversitetsindsatsen.

Den eksisterende viden på benefit-siden

Tilskud

I forhold til de ting der kan give landbrugere incitament til at forbedre biodiversiteten, er der mest viden om tilskudsmuligheder. Men inden for tilskudsområdet er der en vis dynamik og der er også incitamenter der formentlig skader biodiversiteten.

En beskrivelse af de samlede tilskudskompleks er ikke relevant her, med hensyn til de væsentligste ordninger er relevant i forhold til integration af analyserne de kommende år. Relevante tilskud og tilskudsforudsætninger er bl.a. de såkaldte konditionalitetskrav, der er grundlæggende krav for at få fuld grundbetaling. Herudover er der en række bioordninger der gælder fra 2023 og som kan give incitamenter til biodiversitetstiltag, men også i nogle tilfælde medføre begrænsninger i, hvad der kan

Promilleafgiftsfonden for landbrug

gøres for biodiversiteten, uden at det medfører negative tilskudsmæssige konsekvenser for landbrugerne. Visse bioordninger vil formentligt også have negative konsekvenser for biodiversiteten i visse tilfælde.

I landdistriktsprogrammet, i landbrugspolitikens søjle II, er der også ordninger der understøtter biodiversiteten, i særdeleshed ordningen for pleje af græs og naturarealer.

Miljøstyrelsen har også en række ordninger der understøtter en biodiversitetsindsats direkte eller indirekte.

Afsætning

Arla Foods har lanceret et bæredygtighedstillæg til deres afregning for mælk. Dette tillæg vil give incitament til dokumentation af bl.a. biodiversitetsindsatser. Analyser af disse incitament vil indgå i projektet i 2023.

Danish Crown har også ambitioner om at etablere samarbejde med deres leverandører af slagtedyr for at understøtte, at moderne landbrugsproduktion og natur går hånd i hånd. I deres 2021/22 bæredygtighedsrapport står der bl.a. at en fremtidig aktivitet er at igangsætte dataindsamling om biodiversitet fra deres andelshavere og at udvikle biodiversitetskoncepter for udvalgte produkter. Danish Crown har også allerede igangsat betaling for naturhensyn for visse typer af oksekød fra naturpleje arealer.

Andre afsætningskanaler har også krav til biodiversitetshensyn, f.eks. er afsætning af raps til Danish Agro til produktion af biodiesel-produktion underlagt REDcert EU-certificeringen og dokumenterer blandt andet, at der ikke er indvundet nyt landbrugsjord til dyrkning af rapsen. Alle de landbrugsarealer, som Danish Agro modtager raps fra, kan således påvises som minimum at have været brugt til planteavl siden 2007.

Det vil i 2023 blive yderligere afdækket hvilke andre væsentlige afsætningskanaler, hvor der er en tilknytning mellem landbrugerens produktpris eller kontraktforhold og biodiversitets tilstanden eller biodiversitets tiltagene hos landbrugerne.

Det væsentlige i denne afdækning er at få klarlagt landbrugernes økonomiske incitament til at indgå i sådanne ordninger, både på benefit siden og omkostningssiden.

Jagt

Der findes ældre undersøgelser af sammenhængen mellem jagtleje og bl.a. forhold der afspejler biodiversiteten. Der er dog nye undersøgelser under vejs og det vil være relevant at inddrage den nye og opdaterede viden i løbet af 2023 eller 2024 såfremt den materialiserer sig.

Finansiering

Der er meget begrænset viden om, hvordan bæredygtighed vil få konkret indflydelse på landbrugernes finansieringsomkostninger. Dette er relevant at undersøge i 2023.

Den eksisterende viden på cost-siden

Transaktionsomkostninger

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Der er meget begrænset konkret viden om transaktionsomkostningerne forbundet med internalisering af biodiversitetsindsatser i Danmark.

Tankegangen er dog særdeles velbeskrevet i den økonomiske litteratur – især i form af Coase-teoremet – der beskriver, hvordan forhandlingsløsninger kan findes for eksternaliteter, hvis ejendomsretten er veldefineret og transaktionsomkostningerne er tilstrækkeligt lave.

Coase-teoremets identifikation af transaktionsomkostninger som en barriere for handel vil blive udfoldet i 2023 og omkostningerne til dokumentation af biodiversitetsindsatser ikke bare med LandMark projektets produkter men også uden LandMark projektets produkter vil blive estimeret, for at illustrere, hvordan LandMark projektet bidrager til at reducere transaktionsomkostningerne i forbindelse med internalisering af biodiversitetshensyn i forbindelse med landbrugsproduktion.

Direkte omkostninger ved biodiversitetstiltag

Der er en vis eksisterende viden om omkostningerne ved tiltag på bedriftsniveau. Denne viden er bl.a. formidlet gennem SEGES INNOVATION publikationen "PRISLISTE FOR NATURTILTAG" og DCA rapport 178 med titlen "BIODIVERSITETSVIRKEMIDLER PÅ DANSKE LANDBRUGS- OG SKOVREJSNINGSAREALER" ud arbejdet af Aarhus Universitet og Københavns Universitet i forening.

Tabel 1: Oversigt over eksisterende viden om omkostninger ved tiltag på bedriftsniveau

N	Tiltag	Eksisterende viden om omkostninger
Kortvarige tiltag i tilknytning til omdriftsarealer		
1	Blomsterstriber	Ja, DCA rapport 178
2	Billebanker/insektvolde	Ja, DCA rapport 178
3	Braklægning	Ja, DCA rapport 178
4	Lærkepletter	Ja, DCA rapport 178
5	Bufferzoner	Ja, DCA rapport 178
Punktformige levesteder		
6	Veterantræer	Delvist ja, DCA rapport 178
7	Stående dødt ved	Delvist ja, DCA rapport 178
8	Grenbunker	Delvist ja, DCA rapport 178
9	Stenbunker	Ja, DCA rapport 178,
Småbiotoper		
10	Levende hegn	Delvist ja, DCA rapport 178
11	Markvej, ikke asfalteret	Nej
12	Allé	Nej
13	Stendige	Ja, DCA rapport 178, eksisterende / ingen omk.
14	Råstofgrav	Nej – mergelgrave ?
15	Gravhøj	Ja, DCA rapport 178, eksisterende / ingen omk
16	Vandhul	Ja, DCA rapport 178, nye
17	Anden småbiotop	Ja, DCA rapport 178, småbeplantninger
Naturtyper		
18	Lysåben natur (Arealer med permanent opdykningsret)	Delvist ja, DCA rapport 178
19	Krat	Delvist ja, DCA rapport 178
20	Skov	Delvist ja, DCA rapport 178
21	Søer	Nej
22	Vandløb	Nej
Genoprettelse af processer		
23	Etablering af naturlig græsning	Nej
24	Genslygning af vandløb	Nej
25	Hævet vandløbsbund	Nej
26	Lukning af dræn og grøfter	Nej
27	Fjernelse af dige mod havet	Nej
28	Slukning af afvandingspumpe	Nej
29	Fjernelse af hård kystsikring	Nej
30	Fjernelse af klitplantage	Nej
31	Græsning i klitter	Nej
Oprettelse af naturbeskyttelse		
31	Registrering af fredsskov	Nej
32	Tinglyst permanent udtagning	Nej
33	Tinglysning af urørt skov	Nej

Promilleafgiftsfonden for landbrug

34	Nyregistrering af §3	Nej
35	Tinglysning af jagtfred	Nej
36	Oprettelse af naturnationalpark	Nej

Opgørelse af behov for udvikling af ny viden i projektet

Omkostningerne ved tiltag

Som det fremgår af tabel 1 er det især under overskrifterne "Genoprettelse af processer" og "Oprettelse af naturbeskyttelse" at der mangler viden om omkostningerne. Mange af tiltagene under overskriften "Genoprettelse af processer" vurderes dog ikke at være bedriftstiltag, men mere kollektive tiltag der kan have konsekvenser ud over normale bedriftsgrænser, derfor ofte vil involverer offentlige myndigheder. Dette gælder f.eks. fjernelse af diger og fjernelse af kystsikring. Disse tiltag vil ikke blive behandlet i projektet i 2023 og 2024.

Processer knyttet til græsning er derimod meget relevante for projektet og omkostningerne ved græsning i forskellige former, under afsætning til en merpris og med tilskud vil blive behandlet i 2023 og 2024.

De økonomiske konsekvenser af oprettelse af naturbeskyttelse vil også blive behandlet i 2023 og 2024.

Muligheden for at påvirke bedriftens biodiversitetsscorer gennem køb eller salg af naturarealer, evt. via en naturfond vil blive undersøgt. Herunder fordele og ulemper ved en biodiversitetsscore baseret på ændringer af biodiversiteten punktspecifikt, kontra opgørelser af biodiversiteten som et bedriftsgennemsnit.

På baggrund af et genbesøg af de tiltag, hvor der er en vis viden om omkostningerne og udvikling af viden om omkostningerne for de tiltag, hvor den mangler, vil der blive lavet økonomiske analyser i 2023. Analyserne af omkostningerne ved tiltag vil blive begrænset til græsningstiltag under processer og oprettelse af naturbeskyttelser i tabel 1. Der vil blive lavet analyser af de mulige økonomiske benefits af disse tiltag, og evt. økonomiske problemer ved disse tiltag i form af reduceret mulighed for at høste økonomiske benefits. F.eks. vil visse naturbeskyttelser formenligt medføre reducerede muligheder for at opnå tilskud.

Benefits ved tiltag

Sammenhængen mellem de mulige benefits ved afsætning, finansiering, oplevelser (jagt) og tilskud, sammenholdes således med de omkostninger der er ved at gennemføre tiltag der sikrer disse benefits. Dette gælder både de direkte tiltag og de indirekte transaktionsomkostninger forbundet med at dokumenterer disse tiltag.

Dette gøres konkret gennem interview med aktører i finanssektoren, landbrugets afsætningskanaler og analyser af tilskudsmuligheder og eksisterende viden, for at analysere mulighederne på benefit siden. Dette kombineres med analyser af direkte omkostningerne omtalt ovenfor.

Finansiering og organisering

Promilleafgiftsfonden for landbrug

I forhold til finansiering vil det være interessant at undersøge:

- 1) Hvordan den grundlæggende incitamentsbetaling over for låntager / landbruger vil fungerer?
- 2) Hvordan disse incitamenter interagerer med forpagtningsmarkedet
- 3) Hvordan forpagtning af f.eks. offentlige naturareal til afgræsning kan påvirke biodiversitetsscoren?

Der er en kompleks sammenhæng mellem risiko, finansiering og organisering af landbrugsproduktionen i Danmark som projektet potentielt kan påvirke. Det er dog også sandsynligt at projektet ikke vil kunne levere stærke nok incitamenter til at der kommer reelle ændringer. F.eks. er der i griseproduktionen en opdeling mellem soholdere, smågriseproduktion og slagtegriseproduktion, samt producenter der vælger en integreret produktion med alle led. Hvis der gives reelle incitamenter til biodiversitet gennem prisen på slagtegrise, kan det blive stærkere incitamenter for producenter der kun fokuserer på slagtegriseproduktion end på dem der har integreret produktion, fordi sidstnævnte formenligt har mere areal på kg leveret grisekød end dem der specialiseret slagtegriseproduktion.

Afsætning

Afdækningen af de afsætningsmæssige incitamenter skal have fokus på at få klarlagt landbrugernes økonomiske incitamenter til at indgå i ordninger med mer-betaling mod biodiversitetshensyn, både på benefit siden og omkostningssiden. I den forbindelse vil det være meget afgørende for projektet at få klarlagt om afsætningsled kan værdisætte dødvægt i deres anprisninger omkring biodiversitet, eller om der skal være en additional effekt af biodiversitetstiltag på den enkelte bedrift for at få en forbedring af biodiversitetsscoren.

Muligheden for at investere i naturarealer uden for bedriften (eksempelvis hos en naturfond), som alternativ til at placere indsatsen på selve bedriften (som der lægges op til i ansøgningen), kan have problemer i forhold til effektmålinger, fordi effekten ikke nødvendigvis er additional.

Den "første afdækning af forbrugernes betalingsvillighed mht. fødevarer fra bedrifter der kan demonstrere et stærkt biodiversitetsfokus" vil blive afdækket gennem interview med landbrugets afsætningskanaler. Dette gøres fordi fødevarer værdikæderne er komplekse og forbrugernes betalingsvillighed kun indirekte har en indflydelse på landbrugernes incitamenter. Det, der direkte har indflydelse på landbrugernes incitamenter er afsætningskanalernes incitamentsstruktur i forhold til produktionen, i form af krav og merbetaling i forhold til en alternativ produktion med mindre fokus på biodiversitet.

Interviews med landbrugets afsætningskanaler og finanssektoren vil også have fokus på hvordan disse aktører vil kunne bruge arbejdet i AP2 til dokumentation af tiltag i deres systemer og hvilke barrierer der evt. vil være for en sådan anvendelse. Dette anses for at være den "markedsanalyse af, hvordan fødevarerektoren kan bruge det faglige grundlag udviklet i AP2 til, at styrke økonomien" der er omtalt i projektansøgningen.

Arbejdet med de økonomiske analyser udmøntes i udarbejdelsen af en første vejledning til belysning af de økonomiske forhold, så resultaterne fra projektet bedre kan benyttes i forbindelse med rådgivning om og implementering af biodiversitetstiltag, samt i en selvstændig analyse af hvordan fødevarerektoren kan bruge det faglige grundlag udviklet i AP2 til, at styrke økonomien, heri vil der også indgå en analyse af finansieringsmæssige incitamenter.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Samfundsøkonomi og omkostningseffektivitet

Projektet lægger op til at der skal laves en model, som tillader mulighed for investering i naturarealer uden for bedriften (eks. hos en naturfond), som alternativ til at placere indsatsen på selve bedriften.

Denne mulighed medfører, sammen med det biodiversitetsmæssige fokus på "brandmandens lov" samfundsøkonomiske dilemmaer og problemstillinger. Brandmandens lov er en betegnelse der inden for naturbeskyttelse og biodiversitet betegner prioriteret fokus på beskyttelse af de arealer, hvor biodiversiteten i forvejen er høj (ofte fordi landbrugsproduktionen er lav).

Samfundsøkonomisk giver dette fokus faglige problemer, bl.a. fordi incitamentsbetalinger inden for dette felt, hvad enten de er baseret på tilskud, merpriser på afsætning af produkter eller lavere finansieringsomkostninger kan involvere betydelig såkaldt dødvægt.

Dette er betalinger der glider til, i denne kontekst, arealer, hvor der ikke sker nogen ændring. Det kalder man også manglende additionalitet.

I andre tilfælde, f.eks. i tilfælde af en ændret beskyttelsesstatus, kan det diskuteres om der er en reel ændring i biodiversiteten. Der vil i de fleste tilfælde ikke være nogen målbar ændring i naturen, men der vil være en potentiel reduceret risiko for tab af biodiversitet på det beskyttede areal.

Dette fører til baggrunden for en vigtig diskussion af projektets samfundsøkonomisk effekter og de incitamenter projektet arbejder med. Projektet føder ind i den store - land sharing eller land sparing diskussion inden for biodiversitet og naturbeskyttelse.

Det er således vigtigt at diskutere om det er "rigtigt" at give produktionsincitamenter til dem, der producerer sammen med den sårbare natur?

Argumenter imod kunne være: Hvis naturen kan blive skadet eller hæmmet af en produktion der, på trods af biodiversitetstiltag stadig er en væsentlig indvirkning, kan det virke underligt at give yderligere produktionsincitamenter på disse arealer.

Spørgsmålet om naturens gode tilstand i disse områder er på trods af eller på grund af landbrugsaktiviteten, rejser sig? Svaret varierer formentlig fra område til område.

Argumenter for kunne være: Hvis man ikke gav produktionsincitamentet til produktion nær sårbar natur, men det modsatte, produktionsincitamenter til produktion fjernt fra sårbar natur, ville producenterne have interesse i at fjerne den sårbare natur, eller at forhindre den i at opstå/udvikle sig.

Produktionsincitamenter til produktion nær sårbar natur må dog baseres på en ret stærk tro på, at produktion og natur kan sameksistere lokalt og dermed tro på at land sharing er en farbar vej ud af biodiversitetskrisen.

Mulighed for at investering i naturarealer uden for bedriften (eks. hos en naturfond), som alternativ til at placere indsatsen på selve bedriften må dog ses som et land sparing tiltag.

Diskussionen skal ikke foldes ud her, med den vil blive foldet ud i projektet i løbet af 2023 og 2024.

Overordnet planlægning af analyser i 2023 samt 2024

Promilleafgiftsfonden for landbrug

I tabel 2 fremgår en plan for økonomiske analyser i projektet i løbet af 2023 og 2024. I 2023 munder aktiviteterne ud i en vejledning der sætter landbrugene i stand til at træffe informerede økonomiske beslutninger omkring biodiversitetstiltag, samt en analyse af om / hvordan modellen for biodiversitet kan bidrage til økonomien i fødevarerektoren, herunder fokus på biodiversitetstilstand (niveau) kontra udvikling.

I 2024 arbejdes der videre med modellering af benefits og omkostninger for forskellige typer af bedrifter ved forskellige tiltag. Dette føre også til en opdateret vejledning med fokus på transaktionsomkostningerne omkring biodiversitetsincitamenter og de samfundsøkonomiske forhold omkring dette. Dette munder dels ud i en opdatering af vejledningen og en tilføjelse af en vurdering af økonomiske aspekter i modellen udviklet i AP2.

Tabel 2: Plan for analyser i 2023 og 2024

Aktivitet	Tidspunkt	Produkt
Udvikling af vide omkring omkostninger ved afgræsning ¹	K1, 2023	Input til vejledning
Udvikling af viden omkring omkostninger ved beskyttelser	K1, 2023	Input til vejledning
Analyse af tilskudsmuligheder inden for landbruget	K2, 2023	Input til vejledning
Interview med aktører fra finanssektoren	K2, 2023	Input til vejledning
Interview med aktører fra landbrugets afsætningskanaler	K3, 2023	Input til vejledning
Analyse af resultatet fra jagtleje undersøgelse ²	K3, 2023	Input til vejledning
Estimering af transaktionsomkostninger med / uden Landmark	K3 2024	Input til vejledning
Analyse af omkostninger og benefits ved tiltag kommunikeret i vejledning	K4, 2023	Vejledning
Analyse af hvordan modellen kan bidrage til fødevarerektorens økonomi	K4, 2023	Notat
Opdatering af model med økonomiske benefits og omkostninger	K1-K3, 2023	Model
Diskussion af samfundsøkonomiske forhold i forhold til Landmark	K2, 2024	Input til opdateret vejledning
Opdateret vejledning	K4, 2024	Opdateret vejledning
Samfundsøkonomisk notat	K4, 2024	Notat

¹ I forlængelse af udredning omkring omkostninger ved pleje af græs- og naturarealer fra IFRO K1, 2023.

² Hvis resultatet af en igangværende jagtleje undersøgelse fra IFRO bliver tilgængelig